

การขยายพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด
: กรณีศึกษากลุ่มผลประโยชน์ภายในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

นายธีรพงศ์ ไชยมังคละ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE AREA EXPANSION OF MAPTAPHUT INDUSTRIAL ESTATE
: CASE STUDY OF INTEREST GROUP WHITIN MAPTAPHUT INDUSTRAIAL ESTATE

Mr.Teerapong Chaimungkla

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Political Economy

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

510345

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การขยายพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด: กรณีศึกษากลุ่ม
ผลประโยชน์ภายในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

โดย

นาย ชีรพงศ์ ไชยมังคละ

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์การเมือง

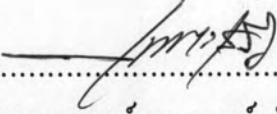
อาจารย์ที่ปรึกษา

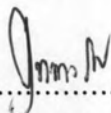
รองศาสตราจารย์ ดร. พุทธกาล รัชช

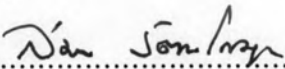
คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ทิรณ พงศ์มพัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พุทธกาล รัชช)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท)

ธีรพงศ์ ไชยมังคละ : การขยายพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด: กรณีศึกษากลุ่มผลประโยชน์ภายในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด. (THE AREA EXPANSION OF MAPTAPHUT INDUSTRIAL ESTATE: CASE STUDY OF INTERST GROUPS WITHIN MAPTAPHUT INDUSTRIAL ESTATE) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. พุทธกาล รัชทร , 159 หน้า.

คำถามของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ เหตุใดจึงมีการขยายพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ในขณะที่ มีรายงานผลกระทบด้านสุขภาพต่อชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบนิคมฯ อันมีสาเหตุมาจาก สารพิษของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีที่ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินการที่ผ่านมาของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีภายในนิคมฯ ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อสุขภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบคำถามดังกล่าว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาศัย กรอบแนวคิด พลังถ่วงดุล (Countervailing Power)

โดยมีข้อสรุปว่า การขยายพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด กิดขึ้นจากการที่ รัฐต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ ก๊าซธรรมชาติ และได้กำหนดแนวทางพัฒนาร่วมกับภาคธุรกิจ โดยหวังว่า ผลผลิตขั้นต้นปิโตรเคมีจะเป็นฐานนำประเทศไปสู่ความทันสมัย เป็นการร่วมมือกันเชิงโครงสร้างระหว่างอำนาจรัฐ กับ อำนาจผูกขาดในธุรกิจปิโตรเคมี เมื่อธุรกิจปิโตรเคมีต้องการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รัฐจึงต้องขยายพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ปราศจากอำนาจถ่วงดุล ยิ่งไปกว่านั้น เป้าหมายการทำธุรกิจ ก็เพื่อแสวงหากำไรสูงสุด มากกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชน

แม้ว่าฐานคิดพลังถ่วงดุล ตั้งอยู่บนปัญหาการผูกขาด และความพยายามนำอำนาจรัฐออกจากระบบเศรษฐกิจ โดยผู้ที่เสียประโยชน์จากการผูกขาด ต้องสร้างอำนาจขึ้นมาถ่วงดุลเอง แต่ในกรณีของการศึกษานี้ รัฐเลือกเข้าข้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมขยายตัวส่งผลกระทบต่อสุขภาพมากขึ้น ชุมชนจึงต้องสร้างพลังขึ้นมาเพื่อถ่วงดุลด้วยตัวเอง

สาขาวิชา...เศรษฐศาสตร์การเมือง.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ปีการศึกษา2551.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

4885684129: MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEYWORDS: COUNTERVAILING POWER/ DEVELOPMENT/ MAPTAPHUT

TEERAPONG CHAIMUNGKLA: THE AREA EXPANSION OF MAPTAPHUT INDUSTRIAL ESTATE: CASE STUDY OF INTEREST GROUPS WITHIN MAPTAPHUT INDUSTRIAL ESTATE. ADVISOR: ASSOC. PROF. BUDDHAGARN RUTCHATORN, Ph.D., 157 pp.

This thesis's question is "why does Maptaphut industrial estates are expanding while villages around the estate are facing severe health problems from environmental toxin contamination?" To answer the question, this study uses John Kenneth Galbraith's countervailing power concept.

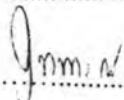
The conclusion is the expansion of Maptaphut industrial estate is resulted from cooperation between state and business sector in order to develop petrochemical industry to which would benefit both state and petrochemical industry. However, the cooperation is an economical development without countervailing power of Maptaphut villagers. This, eventually, resulted in environmental toxin contamination and villagers' severe health problem.

Theoretically, the countervailing power concept proposed that monopoly problem can be solved by creation of countervailing power by the business stake-holder without state involvement, however; state chooses to support business sector in the Maptaphut industrial estate case. Therefore; state needs to protect itself from the environmental toxin contamination problem by creating its own countervailing power.

Field of Study:.....Political Economy...

Student' Signature:

Academy Year:.....2008.....

Advisor' Signature:

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ ภาควิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. พุทธกาล รัชช และ กรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท หากปราศจากคำแนะนำ อันมีค่า และความรู้ที่คณาจารย์ได้ถ่ายทอดไว้ในตำราวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สำเร็จ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้อง ญาติสนิท ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ อย่างสม่ำเสมอ

ขอขอบคุณเพื่อนๆ เศรษฐศาสตร์การเมือง รุ่น 5 ที่ร่วมกันปรึกษา ช่วยกันหาหนทาง จนมีโอกาสดำเนินการนี้ได้ และขอขอบคุณตัวผู้เขียนเองที่สามารถ อดทน ต่อเรื่องราวแวดล้อมต่างๆ ที่กีดกันไว้ได้

สุดท้ายถ้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พอมีคุณค่าอยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศให้แก่ ผู้ที่สูญเสียจากการพัฒนาใดๆก็ตามที่ตั้งใจจะละเลยหลักจริยธรรม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
วิธีการศึกษา.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์และแนวคิดพลังถ่วงดุล.....	7
2.1 การพัฒนา.....	8
2.1.1. ความหมายของการพัฒนา.....	8
2.1.2. วิวัฒนาการของสังคมและการพัฒนา.....	10
2.1.3. การพัฒนาเพื่อสร้างสังคมที่ก้าวหน้า.....	15
2.2. การพัฒนาในประเทศไทย.....	17
2.2.1. การก่อตัวของทุนนิยมในประเทศไทย.....	17
2.2.2. การพัฒนาสังคมไทยและอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา.....	20
2.2.3. การใช้อำนาจในสังคมกับการพัฒนา.....	25
2.3 การเคลื่อนไหวในสังคม (Social Moment).....	28
2.4. แนวคิดพลังถ่วงดุล (The Concept of Countervailing Power)	31
2.4.1. อุตสาหกรรมสหรัฐอเมริกาต้นกำเนิดของแนวคิดพลังถ่วงดุล.....	55

บทที่ 3 พลังถ่วงดุลในกรณีการขยายพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด.....	62
3.1. นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด.....	62
3.1.1. ความเป็นมา ของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด.....	62
3.1.2. สถานการณ์ ปัจจุบันของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด.....	66
3.1.3. ผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด.....	68
3.2. อุตสาหกรรม ปีโตรเคมี ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด.....	72
3.2.1. ความเป็นมาของอุตสาหกรรมปีโตรเคมี.....	72
3.2.2. สถานการณ์ตลาดปีโตรเคมีในปัจจุบัน.....	78
3.2.3. ผลกระทบโดยตรงจากอุตสาหกรรมปีโตรเคมี.....	81
3.3. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในธุรกิจปีโตรเคมี.....	90
3.3.1. รัฐกับธุรกิจปีโตรเคมี.....	90
3.3.1. รัฐกับการพัฒนาชุมชน.....	104
3.3.3. การเคลื่อนไหวทางสังคมของชุมชนในบริบทของพลังถ่วงดุล.....	107
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	117
สรุปผลการศึกษา.....	118
รายการอ้างอิง.....	120
ภาคผนวก.....	129
ภาคผนวก ก. การเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมปีโตรเคมีและปีโตรเคมี.....	130
ภาคผนวก ข. บทรายการเวทีสาธารณะ.....	136
ภาคผนวก ค. มติคณะรัฐมนตรี วันพุธที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2550.....	143
ภาคผนวก ง. พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.....	147
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	ค่าความเข้มของสารระเหยอินทรีย์ ในบรรยากาศพื้นที่ อ.มาบตาพุดเฉลี่ย 24 ชั่วโมง....	83
3.2	สารอินทรีย์ระเหยบางชนิดที่อันตรายต่อสุขภาพ ตรวจพบในพื้นที่ อ.มาบตาพุด.....	84
3.3	เปรียบเทียบการพัฒนาด้านสังคมของจังหวัดระยองกับจังหวัดสมุทรสงครามและทั้งประเทศ.....	150

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
3.1	ผังพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด.....	68
3.2	การกลั่นน้ำมันเบื้องต้น.....	76
3.3	ภาพบริเวณพื้นที่ ตำบล มาบตาพุด.....	82
3.4	อัตราจำนวนผู้ป่วยนอกด้วยโรคทางเดินหายใจของจังหวัดระยอง เทียบกับภาคกลางและ ทั่วประเทศ.....	86
3.5	แผนภูมิ สถิติการเกิดลูคีเมียในจังหวัดระยอง.....	87